

Patina és perspektíva

Baja új arcot ölt

Patina és megállapodottság... Ez annak az első benyomása, aki Baján, a Barátok templomának tornyából végigpillant a sík és szétterült városon. (Ez a torony a

keny utcákat. Minden a múlt századkép hangulatát idézi, azokat az éveket, amikor más városokban még oly gyakori volt a kikövezetlen, sáros utca, a szalmatető. Abban

Kati nővérem is. 1956 előtt ugyanis csak egy emlétre méltó üzem volt Baján, a Finomposztógyár, ezért a bajai asszonyok és lányok ezrei kényeszerű téltelenségben

rózi, mennyire „átréteg-ződik” a lakosság.

— A foglalkoztatottak többsége az iparban dolgozik. Még nekünk is furcsa volt megszokni, hogy Baja munkásváros — jegyzi meg Kracszenics József, a városi pártbizottság főelőadója. S milyen pompás munkásváros a miénk! A munkások több mint fele ugyanis 30 év alatti fiatal és nő. Nagyobb részük a városközpontot övező új lakótelepek korszerű lakásaiban él, modern bútorral rendezte be az otthonát. Olyan az életmódjuk, mintha pestiek volnának! Abban azonban bajaiak maradtak, hogy nagyon szeretik a vizet (azt hiszem, sehol az országban nincs olyan motorcsónakkultusz, mint itt), s legalább annyira imádják a halat. Baján nehezen tud bemenni egy lépcsőházba anélkül, hogy ne terjengjen inycsiklandozó hal-lészléllal, mert Baján 27 kiló halat fogyasztanak személyenként évente.

város legjobb kilátóhelye.) Szürke, hódfarkú cseréppel borított háztengert lát maga alatt, meg kiskockakó burkolatú kes-

zadózó gyermek a tollpíhét. A gyors és mozgékony vasút korábban már senki sem akarta lassú, nehézkes hajókkal szállítani a búzát, kiürültek a hasas hembárok, elnéptelenedett az eleven kikötő.

Várták a hajókat

Igen, Baja 1850—1882 között élte a fénykorát — tájékoztat dr. Solymos Ede kandidátus, a helyi Türr István múzeum igazgatója. — Azokban az években, amikor nehéz társzekeret végtelen sokasága hordta a városba a Kiskunságról és a Bácskából a búzát, Tolnából, Baranyából és a Szerémségből a bort. Azokban az esztendőben, amikor minden ház mellett egy hómbar állt (az a mondás járta, hogy nem tudnak annyi búzát hozni Bajára, hogy el ne férjen), amikor külön utcák volt a rác, a komáromi kereskedőknek, amikor még Bécsből is eljöttek a bajai vásárokra a kereskedők...

1882-ben, amikor átadták a budapest—szabadkai vasutat, úgy elfújta Baja gazdagságát a történelem szele, mint a ját-

szadózó gyermek a tollpíhét. A gyors és mozgékony vasút korábban már senki sem akarta lassú, nehézkes hajókkal szállítani a búzát, kiürültek a hasas hembárok, elnéptelenedett az eleven kikötő.

A bajaiak azóta hosszú ideig, kitartóan várták a „nagy hajókat”, a város újbóli fellendülését. Az igazi nagy változások a város iparosításával kezdődtek a 60-as évek első felében. Amikor végtekint az ember a Barátok templomának tornyából, minden égtáj felől fehér és piros csíkokkal körbe festett magas gyárkémények néznek vissza. Szinte mind az utóbbi másfél évtizedben épült, jelezve, hogy a Ganz Villamosági Művek, a Kismotor és Gépgyár, a Férfi Fehérneműgyár és más üzemek megtelepedtek Baján.

Életek változása

Hogy milyen fordulatot idéztek elő a piros-fehér csíkos kémények, arról Sarkadi Lászlóné, a Férfi Fehérneműgyár varrónője így beszél:

Három évig külön-külön a tanácsnál, a különböző hivatalokban 1956—1959 között, mire megkaptam ezt a varrónői állást. Ugyanezt tette

„Nem szeretek én beszélni, kérem. Magamról meg mi érdekelt mondanék? Kitanultam egy szakmát, megéltem egy háborút, családot alapítottam és dolgozom. A gyermekeim lassan megemeresednek. Ballagok az időben és ma holnap elérem a hatodik X-et.

Nem mondom, velem is történt egy s más. Ettől lettek másfélék a napok és az évek. De hát a magamfajta kisember kis dolgok között bókliázik, amíg csak él.

Ot testvéremmel együtt apámék bezerédi kis házában születtem. Anyámék parasztemberek voltak. Azt a néhány hold földet túrták, simogatták napestig, ami a kezdet és a véget jelentette a család életében. Hányszor lestük együtt az erdőt és a napsütést apámmal, akinek rövid életét úgy megkeserítette a földhöz földet ragasztás vágya, hogy ettől sose tudott önfeledten nevetni.

Nekem más sorsot szánt az öreg. Iparost akart belőlem. Vajda Sándor szabómesterhez adott inasnak Zalaegerszegre. Három és fél esztendő húztam le a durva beszédű szabónál, akinek mindig pofonra állt a keze és kiabálásra a szája.

Az inasait a konyhában ebélték és vevőleste tisz-

Munkáséletek

A zalai szabó

ta cipővel, égő tűzhellyel, meleg vízzel kellett fogadni őt meg a feleségét. Akik a harmincas éveikben inasokdtak, jól tudják, a mesterek szinte mind egyformák voltak a modorukban.

A tanulóévek leteltek épphogy a 19-et betöltöttem. Minden vagyonom a tíz ujjam volt. Nem voltam nagyvárúgyó, de látni akartam a fővárost. Hazagyalogoltam Bezerédre elbúcsúzni, és neki-vágtam a pesti útnak.

Mi várt rám? Nyomórúdoság alberlet a Sas utcában. Munka, éhderért. Hontalan, társtalan hetek és hónapok. Aztán rémületten vettem tudomásul, hogy a háborút én sem úszhatom meg. Behívtak.

Győrött jelentkeztem 1943 októberében. Eddig csak szűkszavúnak ismeretek, ettől kezdve szinte megnémultam. Az egyszerű, a fegyver és a félelem súlyától behúzott nyakkal, görbén jártam. De aki fél, azt megtalálja a baj. Szilánkokat kaptam... Ennyi elég is a háborúról...

Emlékszem, hideg, januári nap volt, amikor a fogolyszállító vonat befutott Zalaszentgrótra. Hamar sötétedett. Dide-

regve lekaszálódtam, és nekiindultam gyalog a bezerédi útnak. Valamicskével éjjel előtt kocogtat-tam meg az öreg ház ablakát.

Aztán? A szó szoros értelmében más élet kezdődött. Célja volt minden katonaruhából átalakított gyerekkabátoknak; új értelmet kapott a ház körüli munka és a föld; először érezhettem sorsom urának magamat, amikor Bonyhád Györggyel és még néhány szabóval megalakítottuk Zalaszentgróton a szövetezetet.

Elég jól mentek a dolgok a kis szövetezetben, de bennem újra feltámadt a régi vonzódás. Városban akartam lakni. Huszonegy éve annak, hogy az új ruhagyárba jöttem Zalaegerszegre. Itt is a szakmát csináltam, hisz kellett, mint annak előtte, ugyanúgy szabni és varrni. A szalagrendszer először furcsa volt, de ahogy belejött az ember, érezhető könnyebbé vált a munka. Néhány év alatt úgy tűnt, a görnyedés, a vakoskodás igaz se volt soha.

Hazudnék, ha azt mondanám, mindig így szeret-

tem a mesterségem, mint most. Az az igazság, hogy hozzám nőtt az évek múlásával, meg aztán szívem választotta. Szén Magdolna, az én kedves feleségem is szabó.

A gyárban ismerkedtünk össze. Nagyszájú, kedves mosolyú, kerek szemű lány volt. Nekem épp az tetszett benne. Neki meg a szótlanágom. Egy szűkös kis albarletben laktunk. Amikor megszülettek az ikrek, Edit és István, az én Magdolnámmal elsírtuk magunkat. Látna, milyen szép gyerekek. A fiam lakatos, a lányom a nyomdában dolgozik. A harmadik gyerekek még iskolás.

Ennyi az életem. Mondtam, ne várjon tőle sokat. Szürke és jelentéktelen sors, nem is próbáltam megszépíteni. Erre futotta belőlem...

Tóth Jenő 51 éves. Zalaegerszegen él. Munkamódszer-átadó a ruhagyárban. A felesége ugyanígy szabász. Néhány lépésműre laknak a gyár-tól, új szövetezeti lakásban. Tóth Jenő a legkiválóbb szabók egyik munkahelyén. Segítőkéz, szorgalmas és fáradhatatlan. Sohasem látta még rosszkezdűnek. Mindig türelmes, szelíd beszédű, kiegyensúlyozott. Mindenkinek szereti... Szabó Iréne

HARC, GYŐZELEM UTÁN

(A Párizsi Egyezmény első évfordulójára)

Írta: Dr. Sik Endre,

Lenin-békedíjas, az Országos Béketanács elnöke

Az 1973. január 27-én létrejött Párizsi Vietnami Egyezmény után fellelgett a világ. Napjaink történelmének leghosszabb, a világtörténelem viszonylag legintenzívebb és legpusztítóbb háborúja véget ért. Az agresszor — az Egyesült Államok — kötelezte magát csapatai teljes visszavonására és kialakultak a fegyverszünet, majd a békerendezés feltételei.

A Párizsi Egyezmény egy történelmi jelentőségű győzelem okmányává vált. Az, ami 1954-ben Dien Bien-Phunál (és Genfben) nyert bizonyítást, nevezetesen, hogy az erősebbnek hirdett ellenség is megverhető, most ismét bebizonyosodott és ismét Vietnam földjén (és, ezáltal Párizsban). Újból győzelmet aratott a vietnami nép, s most a francia imperializmusnál is erősebb amerikai imperializmus ellen. A győzelem egyenes következménye volt a vietnami párt- és állami vezetés határozottságának, a nép hazaszeretetének és hősiességének, az indokínai népek egységének, valamint a szocialista országok, elsősorban a Szovjetunió hatalmas testvéri segítségének, a világ haladó kormányai, mozgalmi, emberei erőteljes szolidaritásának.

A Párizsi Egyezmény aláírása nem az Egyesült Államok és saigoni bábjai céljainak változásait, nem politikájuk lényegének átalakulását jelezte, hanem a szabadságharcos erőkhöz viszonyított helyzetüket. Ezért várható is volt, hogy a kényszerű aláírás nem jelenti sem Nixonék, sem Thieuék részéről a végrehajtás feltétlen szándékát. Annyit hajtanak végre belőle, amennyire sikerül rákényszeríteni őket.

Ennek megfelelően a párizsi egyezmények aláírása után is gyakorlatilag kétféle politika érvényesült és érvényesül.

A Vietnami Demokratikus Köztársaság és a dél-vietnami szabadságharcos erők és forradalmi kormányuk központi feladatnak tekintik az egyezmények végrehajtását, valamennyi általuk vállalt pont teljesítését. A Vietnami Demokratikus Köztársaság az egyezményeknek megfelelően, szabadon bocsátott valamennyi hadifoglyot is. Ismét nekiláthattak a békés építő munka, az újjáépítés gigászi feladatainak. Már eddig is jelentős eredményeket értek el a Vietnami Dolgozók Pártja által kitűzött három forradalmi feladat — a természeti viszonyok forradalma, a műszaki, valamint az ideológiai és kulturális forradalom megoldásában. Pedig többszörös erőfeszítés kell, mivel szakadatlan harcra készenlétben és déli testvéreik harcát támogatva végzik a munkát.

Az egyezmények bizonyos előírásait az Egyesült Államok — ha késve és vonakodva is — teljesítette. Késve, de végrehajtották a Vietnami Demokratikus Köztársaság által elaknásított vízreinek aknátlantását, jórészt megszüntették a VDK területére elleni légi támadásokat. Kivonták valamennyi egyenruhás alakulatukat.

Az Egyesült Államok azonban ugyanakkor katonái kivonásával párhuzamosan Dél-Vietnamba telepített — illetve részben otthagyt, átöltöztetve — mintegy 24 000 „civil” amerikai. A nemzetközi egyezmények nyílt megszegésével folyamatosan erősítették a saigoni báhadsereget, amely a kapitalista világ egyik legnagyobb tűzerejű hadseregévé vált. Halogatták azt is, hogy anyagilag hozzájáruljanak az általuk lerombolt területek újjáépítéséhez. Folytatják a légi felderítéseket is a Vietnami Demokratikus Köztársaság területe felett, s sor került támadásokra is. Nyílt és félreérthetetlen fenyegetések hangzottak el (legutóbb az amerikai hadgyűmészter részéről) a VDK elleni bombázások felújításáról is.

Még nyíltabb és módszeresebb a párizsi egyezményeknek a saigoni báhkmány által való szabotá-lása. Az egyezmények aláírását követően

hadserege 1973. december 15-ig több mint 300 000 esetben sértette meg a tűzszünetet — ezen belül 14 749 légibombázást és berepülést hajtott végre a felszabadított területek felett, több mint 35 000 esetben pedig tüzérségi tüzet zúdított a DIFK igazgatta területekre. A támadásoknak kb. 6000 polgári áldozata volt.

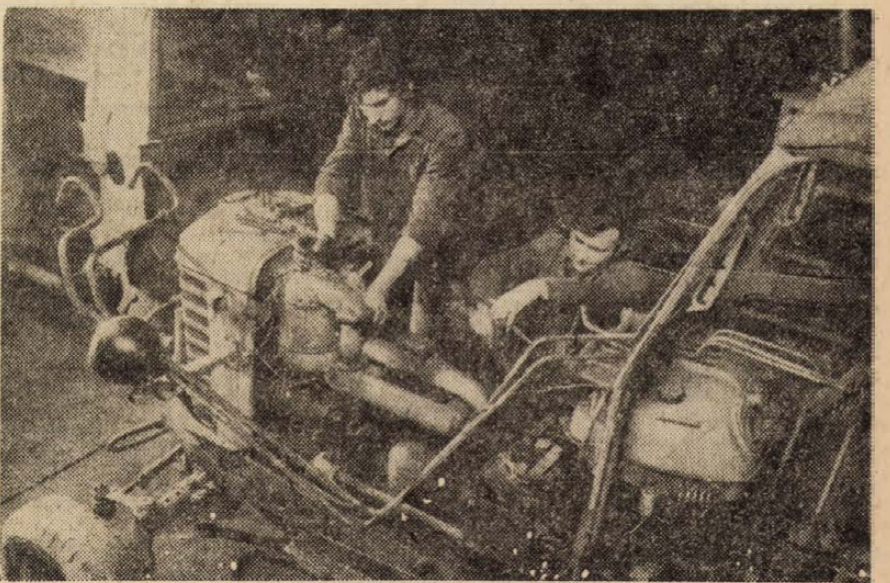
A legszerényebb becslések szerint is mintegy kétszázezren vannak fogságban, gyakran az addiginál is sokkalta súlyosabb körülmények közepette a dél-vietnami börtönökben. A fegyverszüneti időszakban számuk nem csökkent, hanem több ezer új fogollyal nőtt.

A párizsi egyezmények kötelezik a feleket a demokratikus szabadságjogok biztosítására is. Míg a felszabadított területeken jelentős a fejlődés, a lakosság a nemzeti demokratikus forradalom vívmányait valósítja meg, addig a saigoni hatóságok kezében lévő területeken a bebörtönzés állandó veszélye mellett mindmáig lehetetlen a szabad mozgás, a lakosság nem költözhet vissza a háború alatt elhagyott lakhelyeire, százezer tonna szárra rekvirálják a parasztok rizskésteit, hajtják el jószágait, és kíméletlenül megtorolnak minden haladó politikai szervezkedést. A korábban az amerikai katonák által nagy számban behozott dollárok híján még az a felületi „jólet” is megcsappant, ami a lakosság velük közvetlen kapcsolatban állt vékony rétegre kiterjedt, íjesztő mértékben nő a munkanélküliség, az éhínség.

A kibontakozás ilyen körülmények között nehezen születik. Az ugyancsak a párizsi egyezmények megjelölt feladatot, miszerint a két kormányzat és a három politikai erő képviselőiből létre kell hozni a nemzeti megbékélés tanácsát (az a szervezet, amely előkészíti az egyezmény kormányzat és közigazgatás létrehozását és kimunkálja a jövőd békés egyesülés útját), a saigoni kormányzat elszabotálja, és olyan látszatot igyekszik kelteni, mintha a jövődöt a saigoni klikk szervezte és ellenőrizte választások révén kellene kialakítani. Ez a törekvés hűzódik meg a saigoni „választási” demagógiája mögött.

A párizsi egyezmények a kambodzsai és laoszi függetlenség elősegítését is kilátásba helyezték. Míg a VDK és a dél-vietnami haladó erők mindent megtesznek a pontok teljesítésére, addig az Egyesült Államok és részben a dél-vietnami báhkmány tevékenysége nyomán csak akadozva valósulnak meg a megkötött megállapodások pontjai Laoszban, miközben Kambodzsában változatlanul folynak a hadicselekmények: igaz, ma már itt is mind határozottabban rajzolódik ki a haladó erők katonai győzelme.

A párizsi egyezmények egyesítendő mértéke tehát, nagyon is ellentmondásos képet mutat. Ez nem változtat azon, hogy a fegyverszünet és az egyezmények megkötése történelmi jelentőségű győzelem volt, és számos elemében hatott kedvezően Vietnamba, Indokínára. Annak a győzelemnek a realizálását, amelyet a most egy éve kötött diplomáciai okmány írásba foglalt, azonban még ki kell harcolni. Am ha a vietnami népek volt ereje kivívni a megállapodást, lesz ereje kiharcolni annak végrehajtását is. Ez most a küzdelem célja, ez a vietnami nép előtt álló új történelmi feladat. Az egyezmények teljes végrehajtásának kikényszerítése az, amelyben minden szocialista ország, minden békeszerető ember segíti, és kell hogy segítse őket továbbra is. Vietnami népe valamennyiünkért, minden szocialista országért, minden haladó értért, a szabadság és függetlenség minden hívéért küzdött és szenvedett eddig is. Törletlen szolidaritással, segítséggel tartozunk tehát nekik, a győzelem kiteljesedéséig, az egyezmények teljes megvalósulásáig, és azon is túl.

A darányi és a csokonyavisontai termelőszövetkezet közös gépjavitó műhelyében gondos munkával k-szítják fel az erőgépeket a tavaszi munkára. Sajátjaik mellett a környékbeli traktorosait is itt újítják fel (MTI Fotó — Bajkór József felvétele)